

Patrik Tötterman

24.1.2023

13/04.01.01/2023

Eduskunnan hallintovaliokunta

HE 207/2022 vp eduskunnalle julkisten työvoima- ja yrityspalveluiden uudelleen järjestämistä koskevaksi lainsäädännöksi

KT kannattaa lakiesityksen tavoitetta kasvattaa työllisyyttä edistämällä työn kysyntää ja tarjontaa valtion ja kuntien välisellä yhteistyöllä sekä alueiden elinvoimaa kasvattamalla. KT ei pidä kaikkia nyt esitettyjä uudistuksia tavoitteiden kannalta tarkoituksenmukaisina.

Järjestämisvastuun määräytyminen

Kunta- ja hyvinvointialuetyönantajat KT kannattaa työvoimapalveluiden järjestämisvastuun siirtoa kuntiin. KT katsoo, että työvoimapalvelujen järjestämisvastuu tulee antaa kaikille kunnille ja samalla tarjota kunnille vapaus muodostaa yhteistoiminta-alueet palvelujen tarjoamiseksi. KT:n näkemyksen mukaan sääntelyn tulisi mahdollistaa joustavien ja tarkoituksenmukaisten sekä eri asiakkaiden palvelutarpeita vastaavien yhteistoiminta-alueiden muodostumisen. Lainsäädännön tulisi olla riittävän väljä, jotta se huomioisi kuntien itsehallinnon ja mahdollistaisi kuntien sopimukseen perustuvan tarkoituksenmukaisen yhteistyön.

Lakiesityksen 12 §:n 1 momentissa ehdotetaan säädettäväksi yhteistoiminta-alueet (työllisyysalueet) niin, että ne muodostavat maantieteellisesti yhtenäisen, työmarkkinoiden ja työssäkäynnin kannalta toimivan alueen. Lain säännöskohtaisissa perusteissa määritellään maantieteellinen yhtenäisyys yhteisen rajan kautta.

Näin ehdotus merkittävällä tavalla rajoittaa myös suurten kaupunkien mahdollisuuksia tarjota itsenäisesti työvoimapalveluja. Työllisyysalueiden maantieteellinen yhtenäisyys (keskuskaupunkimalli) käytännössä pakottaa esimerkiksi maakunnalliset keskustaupungit muodostamaan ympäristökuntiensa kanssa yhteisen työssäkäyntialueen, koska nämä eivät siihen pystyisi ilman keskuskuntaa. Lakiesityksellä tosiasiallisesti oltaisiinkin siirtämässä työvoimapalveluiden järjestämisvastuuta kuntien sijaan yhteistoiminta-alueille.

Ehdotettu malli ei myöskään mahdollista palvelujen järjestämistä eri asiakassegmenteille toisistaan poikkeavilla tavoilla. Henkilö- ja työnantaja-asiakkaiden palvelutarpeet ovat hyvin erilaisia, ja myös palvelutarpeeseen vastaamiseksi muodostettavat yhteistoiminta-alueet voivat edellyttää erilaista kuntakokoonpanoa. Myös kielelliset syyt voivat herättää tarpeen muodostaa erillisiä yhteistoiminta-alueita.

Esityskokonaisuus antaa erityisen vahvan valvonta- ja ohjausroolin valtiolle. Lakiesitys antaa myös valtioneuvostolle vahvan päätöksenteko-oikeuden järjestää työvoimapalvelut kuntien omasta päätöksenteosta riippumatta. Esityksen mukaan valtioneuvosto voi viimekädessä päättää yhteistoiminta-alueiden muodostumisesta, hallintomallista ja kustannusten jaosta. Sillä olisi toimivalta päättää alueiden muuttamisesta, jos työvoimaviranomaisena toimivan yhteistoiminta-alueen työikäisen väestön määrä laskee alle 20 000 henkilön. Lakiesityksen mukaan valtiolle muodostuisi erityisen

Patrik Tötterman

24.1.2023

13/04.01.01/2023

vahva ohjausrooli yleisemminkin. Esimerkiksi työ- ja elinkeinoministeriö laatisi valtakunnalliset tavoitteet ja myös jyvittäisi ne eri toimijoille.

Kunta- ja hyvinvointialuetyönantajat KT katsoo, että näin vahva valvonta- ja ohjausrooli on ongelmallinen ja voi johtaa sekä palveluiden järjestämisen että myös työvoimapalveluita tuottavan henkilöstön kannalta epäselviin ja epätarkoituksenmukaisiin tilanteisiin. KT katsoo, että palveluiden tehokas tuottamistapa edellyttää järjestämistä vastuussa olevalle mahdollisuutta pitkäjänteisesti suunnitella palvelutuotantoa ja ajallisesti priorisoida sen osia paikalliset olosuhteet huomioiden. Valtion vahva tulosohtaus voi heikentää tai jopa estää uudistuksen tavoitteena olevaa kuntapohjaisen palveluekosysteemin hyödyntämistä.

Ehdotetun työvoimapalveluiden järjestämisestä annetun lain 16 §:n 2 momentissa säädetään valtioneuvoston päätöksenteko-oikeudesta, kun tilanne kunnassa tai työllisyysalueessa muuttuu. Ehdotetun voimaannpanolain 5 §:ssä säädetään järjestämistä vastuun siirtymisestä, 6 §:ssä henkilöstön siirtymisestä, 9 §:ssä omaisuuden siirtymisestä ja 10 §:ssä sitovien sopimusten ja vastuiden siirtymisestä valtiolta kunnille tai työllisyysalueille. Ehdotetussa kokonaisuudessa ei ole säännöksiä omaisuuden, sitovien sopimusten tai henkilöstön siirtymisestä, jos valtioneuvosto mahdollisesti päättäisi työllisyyden hoidosta myöhemmin toisin.

KT ehdottaa ensisijaisesti, että ehdotetun työvoimapalveluiden järjestämislain 12 §:n järjestämistä koskevista rajoituksista luovutaan. Kunnilla olisi silloin kuntalain (410/2015) mukaisesti mahdollisuus sopia keskenään, kuinka ne työvoimapalvelut järjestävät. Toissijaisesti voitaisiin vähentää 16 § 2 momentissa esitettyä valtioneuvostolle annettavaa päätöksenteko-oikeutta.

Henkilöstön siirtyminen liikkeenluovutuksella

KT on tuonut kantanaan lainvalmistelun aikana esiin sen, että henkilöstön siirtoa ei tulisi toteuttaa liikkeen luovutuksena. Kuitenkin lakiesityksen mukaisesti työ- ja elinkeinotoimistoista, ELY-keskuksista ja KEHA-keskuksesta henkilöstö siirtyy kuntien palvelukseen liikkeenluovutuksella kuntiin tai yhteistoiminta-alueille riippumatta siitä, täytyvätkö valtion virkamieslaissa liikkeenluovutukselle säädetty tunnusmerkit. Kunta- ja hyvinvointialuetyönantajat KT pitää tärkeänä, ettei henkilöstön siirrosta säädetä tätä tiukemmin.

Henkilöstön tasapuolinen kohtelu on muutoksen kriittinen menestystekijä. Työllisyyden kuntakokeiluissa erot kuntien ja TE-toimistojen henkilöstön palkoissa, työtiloissa tai työmäärissä ovat vaikeuttaneet yhteisen toimintatapojen ja -kulttuurin rakentamista. KT pitää erityisen tärkeänä, että esitys mahdollistaa henkilöstön tasapuolisen kohtelun, eikä siirtyvälle henkilöstölle säädetä parempia työehtoja kuin vastaanottavien kuntien henkilöstöllä on.

Liikkeenluovutuksessa työnantajan luovutushetkellä voimassa olevista palvelussuhteista johtuvat oikeudet ja velvollisuudet siirtyvät uudelle työnantajalle, eli henkilöstön asema säilyy ennallaan. Valtiolta siirtyvä henkilöstö siirtyy kuntiin vanhoina työntekijöinä eikä ole perusteita sille, että heidän asemansa olisi parempi kuin jo kunnan palveluksessa olevilla. Siirtyvän henkilöstön osalta palvelussuhteen ehdoissa noudatetaan valtion virkaehtosopimusta sopimuskauden loppuun. KT toteaa, että ehdotetun säätelyn lisäksi ei tarvita enempää palvelussuhteturvaa lisääviä säännöksiä.